

Kao što je već postala tradicija, i ove godine se 5. kolovoza, za Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja, u Kninu mogao čuti ustaški poklič “Za dom spremni”.

Ovaj put su ga skandirali pripadnici HOS-a predvođeni svojim ratnim zapovjednikom Markom Skejom, inače osuđenim za utaju poreza i izvlačenje novca iz svoje tvrtke. Da ne bi bilo nikakve sumnje otkud u repertoaru HOS-a pozdrav “Za dom spremni”, treba podsjetiti na okupljanje 9. bojne HOS-a u Splitu 1995. godine, kada su baš pod Skejinim vodstvom vojnici u crnim uniformama marširali uz povike “Mi smo ustaše” i, naravno, uz neizbježan ZDS.

Novinarima koji su ga u ponedjeljak u Kninu upitali zašto je to učinio, Skejo je održao lekciju: poručio im je da nisu bili u ratu i ne suosjećaju s tim te dodao da će odgovoriti na njihova pitanja radi pristojnosti. “Vidim da ste mladi, neiskusni i nedobronamjerni”, rekao je novinarki koja ga je upitala zašto su to uzvikivali, a potom je ustvrdio da je ZDS “stari hrvatski pozdrav”.

Skejo je ispravno predvidio da policija neće učiniti ništa

“To je kao u crkvi Hvaljen Isus i Marija. Mi smo došli danas na dan pobjedničke vojske koja je svijetla točka u hrvatskoj prošlosti i budućnosti”, kazao je Skejo i dodao: “Poklonili smo se, zapalili svijeće i uskliknuli smo onako kako su naši bojovnici pali pod tim pozdravom: Za dom spremni, triput, za naše poginule i za našu Nezavisnu Državu Hrvatsku.”

Njihovo ustaško skandiranje snimila je policija pa su novinari logično Skeju pitali očekuje li kaznenu prijavu.

“Nema kaznene prijave, to je isto kao da ja vama kažem da zato što ste se otišli pokloniti na grob vašem roditelju, možete očekivati kaznenu prijavu. Mi smo predstavnici devete postrojbe HOS-a i svih HOS-ovaca u Hrvatskoj i došli smo se pokloniti poginulima i pozdraviti ih pokličem pod kojim su oni ginuli s nama”, rekao je samouvjereno Skejo i - bio u pravu.

Besmislice iz PU šibensko-kninske

Naime, prema tumačenju glasnogovornice Policijske uprave šibensko-kninske Marice Kosor, “nema tu ništa sporno, oni su pozdrav uzvikivali pored spomenika, a bilo bi sporno kada bi taj uzvik koristili izvan komemorativnih događaja, na gradskim ulicama”.

Dotična je potvrdila da protiv HOS-ovaca neće biti prekršajne prijave te da policija nije dobila dojavu niti je neposredno primijetila da su taj uzvik koristili u inkriminirajućim okolnostima.

Načelnik šibensko-kninske policije Ivica Kostanić novinarima je izjavio da su prije dvije godine zbog istog ponašanja protiv pripadnika HOS-a i Marka Skeje podignuli prekršajnu prijavu, ali da ga je sud oslobodio. “Mi smo ih prijavili nadležnom sudu u Kninu, no prvostupanjska presuda za Marka Skeju je bila oslobađajuća, za istovrsno prekršajno djelo, jer je to pijetet za žrtve Domovinskog rata i odavanje počasti”, rekao je Kostanić.

Reakcija pučke pravobraniteljice

Na ovaj tragikomični igrokaz policije, koja se ne želi miješati u svoj posao kada je riječ o ZDS-u, reagirala je pučka pravobraniteljica Lora Vidović, predstavnica jedne od rijetkih institucija u Hrvatskoj koje rade svoj posao.

Prema praksi Ustavnog i Visokog prekršajnog suda, svako uzvikivanje pozdrava "Za dom spremni" je protupravno, istaknula je Vidović u izjavi za Slobodnu Dalmaciju.

"Činjenica je i da postoje odluke nižih sudova prema kojima su osobe za uzvikivanje tog pozdrava bile oslobođene, no važno je istaknuti da takve presude nisu izvor prava, i kao takve ne mogu biti opravdanje policiji da ne podnosi prekršajne prijave u drugim slučajevima uzvikivanja spornog pozdrava, a kao što je bio slučaj pripadnika 9. bojne HOS-a koji su ispred spomenika hrvatske pobjede Oluja '95. na središnjem gradskom trgu u Kninu izvikivali 'Za dom spremni'", kazala je pučka pravobraniteljica Lora Vidović, koja će pokrenuti ispitni postupak te tražiti očitovanje svih nadležnih institucija zbog nepokretanja postupka protiv jučerašnjeg počinitelja.

Ured pučke pravobraniteljice prikupio je 37 prvostupanjskih presuda o javnoj uporabi pozdrava "Za dom spremni", donesenih od 2010. do 2018. u postupcima koje je najčešće pokretala policija, a rjeđe državna odvjetništva. U 27 predmeta donesene su osuđujuće, u osam oslobađajuće presude, dok je u dva predmeta nastupila zastara progona.

Skandalozne izjave ministra pravosuđa Dražena Bošnjakovića

Skandal se značajno povećao kada se o ovoj temi, gostujući na RTL-u, očitovao ministar pravosuđa Dražen Bošnjaković.

"Vidio sam izjavu glasnogovornice PU šibensko-kninske koja je kazala da je to bilo pred spomenikom. Dakle, to nije bilo na nekakvom javnom prostoru gdje se poziva na mržnju, nasilje, nego se to treba podvesti pod komemoriranje", komentirao je Bošnjaković.

"Nije uvijek stvar crno-bijela kako se želi prezentirati. Mi smo u okviru Hrvatske vojske imali i jedinice HOS-a i te jedinice su potpuno legalne, imaju legalni grb i taj grb sadrži pozdrav 'Za

dom spremni'. I zato, kada se taj pozdrav izvikuje, uvijek treba gledati okolnosti, mjesto i vrijeme kada se on izriče. Ako je u komemorativnom prostoru koji se odnosi i na pripadnike HOS-a, tada to ne možemo osuditi i ne možemo procesuirati", izrekao je Plenkovićev ministar pravosuđa.

Njegova je izjava besmislena sama po sebi jer Bošnjaković tvrdi da spomenik pored kojeg su HOS-ovci izvikivali ZDS nije u javnom prostoru, a jest - jer da jest, a jest, onda bi policija morala postupati. Po onome što je Bošnjaković izgovorio ispada kao da je spomenuti spomenik u nečijoj dnevnoj sobi pa se ZDS izvikivalo u privatnom prostoru, a ne javnom, iako se to činilo na ulici, odnosno trgu, dakle nedvojbeno javnim prostorima.

Također, Bošnjakovićeva tvrdnja da se izvikivanja ZDS-a "u komemorativnom prostoru koji se odnosi i na pripadnike HOS-a ne može osuditi i ne može procesuirati" nije utemeljena u važećim hrvatskim zakonima, Ustavu i presudama Ustavnog suda, nego je baš u suprotnosti sa svim tim.

Plenkovićevo irelevantno Vijeće za prošlost

Bošnjakovićevo tumačenje da je u redu izvikivati ustaški pozdrav u blizini spomenika "koji se odnosi i na pripadnike HOS-a" jedino je utemeljeno u dokumentu Vijeća za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima, skupine građana koju je svojedobno okupio premijer Andrej Plenković. Predsjednik tog vijeća bio je predsjednik HAZU-a Zvonko Kusić, inače liječnik po struci, a u njemu je istaknutu ulogu igrala i bivša kontroverzna predsjednica Ustavnog suda Jasna Omejec, inače omiljena pravica Zdravka Mamića.

Vijeće za prošlost, kako je kolokvijalno nazvano, nakon mjeseci sastančenja proizvelo je dva dokumenta u kojima je, između ostaloga, zaključeno kako je ZDS "protuustavan, ali iznimno dopušten", što je endemski hrvatski doprinos teoriji ustavnog prava i teška smijurija. Tumačenje tog privatnog Plenkovićevog kružoka zapravo je išlo za time da potvrdi premijerovu izjavu o "dvostrukim konotacijama" ZDS-a pa je tako ustaški pozdrav pokušalo legalizirati.

S dokumentima i preporukama koje je proizvelo Plenkovićevo vijeće postoji mnogo problema, no jedan je ključni: ti su dokumenti potpuno bezvrijedni u pravnom smislu. Sve što su Kusić, Omejec i društvo natipkali je posve irelevantno za hrvatske sudove. Iz dokumenata koje je Vijeće za prošlost proizvelo nije proizašla nijedna jedina promjena važećih zakona ni neki posve novi zakon. Sabor nikad nije glasao o tim dokumentima niti oni imaju ikakvu parlamentarnu ili zakonodavnu vrijednost.

Vijeće za prošlost kao smokvin list za rehabilitaciju ustašluka

To su tek pretenciozne pisanije skupine ljudi koji su dozvolili da glume smokvin list za Plenkovićev kukavičluk u suprotstavljanju ustašluku, čiji je zadatak bio da navodnim ugledom svojih građanskih biografija kamufliraju činjenicu da premijer RH nema petlje jasno osuditi ustašluk, nego se sramoti izjavama o “dvostrukim konotacijama”.

Hrvatska danas ima problem zbog toga što se ministar pravosuđa u svojoj jednoj argumentaciji punoj laži oko policijskog toleriranja javnog ustašluka poziva na teze Plenkovićevog bezvrijednog vijeća umjesto da se poziva, primjerice, na presude Ustavnog suda.

Presuda Ustavnog suda u slučaju Ulice 10. travnja

A te presude ne mogu biti jasnije nego što jesu. Ustavni sud je 2017. donio presudu u slučaju imena ulice u slavonskom selu Slatinski Drenovac koja je nosila naziv Ulica 10. travnja, što je dan osnivanja zločinačke NDH. Prijedlog za ocjenu ustavnosti podnijela je 2013. godine Vlada RH u mandatu premijera Zorana Milanovića, a Ustavni sud presudio je da je ovaj naziv neustavan.

“Svaka negacija ili revizija holokausta protivna je fundamentalnim vrijednostima Konvencije i stoga ne može biti pod njezinom zaštitom”, naglasio je Ustavni sud u svojoj presudi.

"Polazeći od navedenog, pod zaštitom Ustava i Konvencije ne može biti ni obilježavanje datuma 10. travnja 1941. kao dana osnivanja NDH, na bilo koji način, uključujući davanje imena ulicama ili trgovima po tom datumu. Naime, 'dobro poznata povijesna istina' je da je NDH bila nacistička i fašistička tvorevina i kao takva predstavljala je apsolutnu negaciju legitimnih težnji hrvatskog naroda za vlastitom državom i tešku povijesnu zlouporabu tih težnji. Stoga, sukladno Izvorišnim osnovama Ustava, Republika Hrvatska nije sljednica NDH ni po kojoj osnovi.

Ustavni sud naglašava da navedena ustavnopravna stajališta nisu vezana samo uz imena ulica, naselja, simbola i sl., već predstavljaju i načelna stajališta Ustavnog suda o karakteru NDH kao negaciji temeljnih vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Prema tome, demokracija utemeljena na vladavini prava i zaštiti ljudskih prava jedini je politički model koji Ustav uzima u obzir i jedini na koji pristaje. Stoviše, ljudska prava i vladavina prava u kontekstu Ustava postavljena su tako da su u prvom redu namijenjena za izražavanje moralne predanosti objektivnim principima liberalne demokracije”, naveo je Ustavni sud, između ostaloga, u svojoj presudi.

Presuda Ustavnog suda u slučaju Josipa Šimunića

Prethodno je 2016. Ustavni sud odbio i žalbu nogometaša Josipa Šimunića na odluku Visokog prekršajnog suda, koji je potvrdio presudu zbog koje je Šimunić osuđen na novčanu kaznu jer je na utakmici u Maksimiru poveo skandiranje ustaškog pozdrava “Za dom spremni”. Ustavni sud je prihvatio obrazloženje Visokog upravnog suda kao ispravan izraz ustavnih vrednota te odbio Šimunićev prigovor da se radi o ograničavanju slobode izražavanja.

Šimunić je na Visokom prekršajnom sudu (VPS) osuđen za poticanje mržnje na temelju rase, nacionalne i vjerske pripadnosti jer je riječ o pozdravu korištenom u NDH koji predstavlja

manifestaciju rasističke ideologije. VPS je u svojoj presudi naročitu pažnju posvetio svjedočenju desničarskog povjesničara Josipa Jurčevića - poznatog po tome da je "izračunao" kako su u Drugom svjetskom ratu partizani počinili 89 posto, a ustaše 0,13 posto svih zločina na području današnje Slovenije, Hrvatske i BiH - te ga temeljito razmontirao. Jurčević je, baš kao i Skejo neki dan u Kninu, svjedočio u Šimunićevu korist, i to da je ZDS stari hrvatski pozdrav, a ne ustaški.

Čak i Hasanbegović kaže da je ZDS ustaški, a ne stari hrvatski pozdrav

Za sve one s desnice koji šire laži o ZDS-u kao starom hrvatskom, a ne ustaškom pozdravu vrijedi možda citirati i višestruko javno izrečene stavove povjesničara dr. Zlatka Hasanbegovića o tome:

1. "'Za dom spremni' je, naravno, pozdrav koji je bio službeni pozdrav ustaškog pokreta, o tome nema nikakvih dvojbi. On je obilježen mnogim hipotekama i ne vidim razloga da se poseže za njim u modernoj demokratskoj Hrvatskoj, kao i za bilo koji drugim krilaticama, dolazile one iz propale jugoslavenske komunističke baštine ili iz baštine ustaškog pokreta i NDH." i 2. "Ne vidim nikakav razlog da se u hrvatskom javnom životu koristi pozdrav 'Za dom spremni' koji po mom mišljenju nije prastari paleohrvatski pozdrav, već je potpuno jasno da je proizašao iz baštine ustaškoga pokreta."

Bilo kako bilo, vratimo se presudama relevantnih sudova. Nogometaš Šimunić je, nakon što je hrvatski Ustavni sud odbio njegovu žalbu na presudu Visokog prekršajnog suda, svoju domovinu Hrvatsku tužio Europskom sudu za ljudska prava (ESLJP).

Presuda Europskog suda za ljudska prava

Iz Strasbourga su u siječnju ove godine njegovu tužbu odbili jer Europski sud za ljudska prava nije našao postojanje povreda prava i sloboda na koje se bivši hrvatski nogometni reprezentativac pozvao. U obrazloženju odluke stoji kako je 8. prosinca 2015. godine Prekršajni

sud u Zagrebu utvrdio da je Šimunić kriv za uzvikivanje "pozdrava čiji sadržaj potiče na mržnju na temelju rase, nacionalnosti i vjere", prema Zakonu o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima. Jednostavnije rečeno, ESLJP je potvrdio presudu Visokog prekršajnog suda.

Još važnije, ESLJP u svom obrazloženju, a povodom neujednačene sudske prakse u hrvatskom pravosuđu kada je riječ o ZDS-u, ističe da ga ne zanimaju prvostupanjske presude nižih sudova, pa bile one i pravomoćne, nego se u obzir uzimaju samo presude viših sudskih instanci, poput Visokog prekršajnog suda.

Da sažmemo: postoje presude Visokog prekršajnog suda, Ustavnog suda RH i Europskog suda za ljudska prava koje su zauzele jasan stav o ZDS-u, a to je da je riječ o ustaškom, fašističkom pozdravu. Nema nikakvih "dvostrukih konotacija" ili izuzetaka ako si u blizini ovog ili onog spomenika.

ESLJP: "ZDS je manifestacija rasističke ideologije"

ESLJP nije mogao biti jasniji: "ustaški pokret nastao je iz fašizma te je utemeljen na rasnoj mržnji i stoga simbolizira mržnju prema ljudima temeljenu na različitoj religiji ili etničkom porijeklu", a izvikivanje "Za dom spremni" je "manifestacija rasističke ideologije".

Ali ništa od toga, čini se, nije važno velikom europskom premijeru Plenkoviću te njegovim ministrima pravosuđa Bošnjakoviću i unutarnjih poslova Davoru Božinoviću. Oni i dalje u javnosti šire laži o "protuustavnim izuzecima" i "dvostrukim konotacijama". Tu nikako ne treba amnestirati Božinovića jer je običaj policije postao da svoj izostanak reakcije na ZDS argumentira s dvije prvostupanjske presude u kojima je ZDS amnestiran, dok sustavno ignorira presudu Visokog prekršajnog suda koju su potvrdili i Ustavni sud, i Europski sud za ljudska prava. U MUP-u sigurno znaju razlikovati različite sudske instance te se namjerno pozivaju na dvije u osnovi irelevantne prvostupanjske presude koje im omogućavaju da dopuste širenje rasističke mržnje u javnosti, odnosno izvikivanje ustaškog pozdrava ZDS.

Plenković je Hrvatsku doveo u predvorje tiranije

To je duboko zabrinjavajuće za zdravlje hrvatskog društva, u kojemu vlast na taj način sudjeluje u rehabilitaciji ustašluka i NDH. Ali, nažalost, ni to nije najgore.

Najgore je ipak to što Plenković i njegovi ministri kao izvršna vlast mimo odluka najviših sudskih instanci i mimo sabora kao zakonodavca mijenjaju ustavne postavke pravnog poretka RH. Njima je nit vodilja preporuka Plenkovićevog Vijeća za prošlost, jednog ad hoc pseudotijela bez ikakve pravne ili moralne težine, na temelju koje Plenković, Bošnjaković i Božinović te cijeli HDZ i vladajuća koalicija podrivaju Ustav RH.

S obzirom na to da je riječ o najmoćnijim ljudima izvršne vlasti, tako ulazimo u predvorje tiranije, koja se, između ostaloga, definira i kao “oblik vladavine koji nije utemeljen u pravu”. U normalnoj demokratskoj i pravnoj državi ne može izvršna vlast na temelju premijerovih želja samo tako mijenjati ustavne postavke pravnog poretka u državi. U Hrvatskoj upravo svjedočimo tome, i to kako bi se rehabilitirao jedan ustaški pozdrav.

Ustavni sud ima zakonsku obavezu reagirati

Nakon najnovijih proustaških stavova iz Plenkovićeve vlade i de facto legalizacije ustašluka u javnom prostoru na potezu je Ustavni sud. Članak 104 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu je jasan: “Ustavni sud prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i zakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor.”

Sve ovo što Plenković i njegovi ministri rade u vezi sa ZDS-om je očita neustavnost. Vrijeme je da Ustavni sud, ako želi biti vjerodostojan i odgovorno raditi svoj posao, o tome izvijesti Sabor.

(Preneseno s portala **INDEXHR**, autor Gordan **Duhaček**)